

PM för vårsådda sortförsök 2017

Uppdaterat 2017-03-10

Utsädesmängder	sid 2
Gradering av sjukdomar	sid 4
Gradering av mognad	sid 9
Vårvete, sortförsök	sid 10
Vårkorn (ordinarie och tidig), sortförsök	sid 11
Havre (ordinarie och tidig), sortförsök	sid 12
Ärter, sortförsök	sid 13
Åkerböna, sortförsök	sid 14

Viktiga uppdateringar 2017

Blockbehandling 2017

Förtydligande av mognadsgradering

Förtydligande av mätning av strålängd i spannmål

Förtydligande av gradering och bestämning av drösning/spill i ärt och åkerböna

ALLMÄNT

Vid viktiga ändringar i försöksplanen måste utföraren ändra i NFTS, t ex om en sort blir utbytt. Skriv också en notering i NFTS vad som ändrats. Anteckningar på fältkort kommer in alldeles för sent, när resultatbearbetningen redan påbörjats.

Övrig information, bilder, dokument m.m. kan bifogas i NFTS.

UTSÄDESMÄNGDER I SORTFÖRSÖKEN MÄRKNING R7-, L7-

Antal grobara kärnor/frön som skall sås per m² är från och med 2015-07-28 enligt tabell 1. Observera skillnad mellan områdena A-B och B-C. Den faktiska utsädesmängden skall skrivas in under fliken Grundbehandlingen i NFTS. Skulle det finnas någon sort som avviker får det läggas in för ledet under fliken Försöksbehandlingen i NFTS.

Mängder

Utsädet skall normalt räcka till ytan 150 m², d v s 4 block i sortförsöken om inget annat anges i utsädesbeställningen. Av mätaren i försöket behövs större mängd, eftersom den används till skyddsrutor mm.

Tabell 1. Aktuella utsädesmängder

Art	Grobara kärnor/m ²	
	Södra Sverige Omr A - B	Mellansverige Omr C - G
Vårvete	450	500
Vårkorn	350	350
Vårrågvete	450	500
Havre	400	450
Ärter	70	90
Åkerböna	55	55

Den exakta utsädesmängden anges på de utskickade förpackningarna i **kg/ha**, (kompletterat med uppgifter om tusenkoruvikt och grobarhet) och beräknas enligt följande:

$$\frac{\text{Antal grobara kärnor per m}^2 \times \text{tusenkoruvikten}}{\text{grobarhetsprocenten}} \quad \text{Ex. (korn): } \frac{350 \times 50,1}{96} = 183 \text{ kg/ha}$$

$$150 \text{ m}^2 = 183/10000 \times 150 = 2,8 \text{ kg}$$

OBSERVERA! Utsädesmängden är i normalfallet angiven på etiketterna i kg/ha och skall således bara multipliceras med rutstorleken i m² och delas med 10 000 för att få rätt mängd till parcellen. Se även PM för anpassning till sen sådd av höstsäd.

PM FÖR BLOCKBEHANDLINGAR I L7-SORTFÖRSÖKEN VÄXTSÄSONGEN 2017

VÅRGRÖDOR 2017

	Blockmarkering	Behandling	Stadie	
Vårvete L7-0301	A	Obehandlat		
	B	0,25 l Flexity +	st 31	
	B	0,125 l Tilt + 0,125 l Forbel	st 31	
	B	0,75 Ascra Xpro +	st 37-39	
	B	0,3 l Comet Pro	st 37-39	
	B	0,4 l Armure/Tiro	st 55-59	
	Vetemygga/bladlöss	A+B	0,2 l Mavrik	st 55-59
<hr/>				
Vårkorn L7-0401	A	Obehandlat		
	B	0,125 l Flexity	st 31	
	B	0,5 l Siltra Xpro +0,3 l Comet Pro	st 37-39	
	Bladlöss	A+B	0,2 l Mavrik	st 37-39
<hr/>				
Havre L7-0501/0502	A	Obehandlat		
	Fritfluga	A+B	0,25 kg Karate alt. 0,25 l Fastac	st 11
	Bladlöss	A+B	0,2 l Mavrik	st 37-39
	B	0,4 l Siltra Xpro+ 0,2 Comet Pro	st 37-39	
<hr/>				
Ärter L7-0610	A+B	Gårdens svampbehandling		
	A+B	Gårdens insektsbehandling		
<hr/>				
Äkerbönor L7-0613	A	Obehandlat		
	B	0,75 kg Signum	St 65	
	A+B	Gårdens insektsbehandling		

KODNYCKEL OCH TIDPUNKT FÖR GRADERINGAR AV SKADEGÖRARE

Sjukdomar skall graderas enligt tabellen nedan. Alla graderingsdata från fältförsöken läggs direkt in i NFTS. OBS, vid upprepade sjukdomsgraderingar läggs den viktigaste (med tyligaste skillnader) in i originalparameterna (fanns från början) då den tas med i sammanställningen. Koder nedan finns inbyggda i parametrarna i PC-markförsök under flik "Mättidpunkter och mätvärden". Analysdata från NIT läggs in i NFTS av utförarna i första hand. Om osäkerhet skickas till SLU. Se instruktioner utskickade av Fältforsk. Är ordningen hos parametrarna rätt kan hela filen klistras in på en gång.

Sjukdomar i fetstil viktigast.

Vårsäd					
Gunnel Andersson, JV 2016-01-28					
v-v= vårvete, vr-v= vårrågvete, k=vårkorn, h= havre					
Skadegörare	Kod till databas	Gröda	Graderings-tidpunkt	Graderingsm ått	Övrigt
Bladsvampar (Sjukdomar skrivna i fetstil och understrukna har störst betydelse)					
<u>Mjöldagg/</u> <u>Gräsmjöldagg</u>	ERYSGR sid. 26	v-v, k, h, vr-v	DC 59-65 <u>Undantag:</u> Om angrepp förekommer före DC 37 skall gradering göras i DC 37-39 och i DC 59-65	% angripen bladyta blad 2 (ev. blad 1 eller 3)	
<u>Gulrost</u>	PUC CST sid. 28	v-v, vr-v, (k)	DC 59-65 <u>Undantag:</u> Om angrepp förekommer före DC 37 skall gradering göras i DC 37-39 och i DC 59-65	Se Mjöldagg ovan	Vid kraftiga gulrostangrepp i en sort (100 % bl. 2 i DC 59-65) skall inga andra svampar graderas i sorten.
<u>Svartpricksjuka*</u>	SEPTTR sid 62	v-v, vr-v	DC 73-75*.	Se Mjöldagg ovan	
Vetets bladfläcksjuka* (DTR)	DRECSP sid 68	v-v	DC 73-75*	Se Mjöldagg ovan	
<u>Brunrost</u>	PUC CRE sid 18	v-v, vr-v	DC 73-75 Vid kraftiga angrepp kan en senare gradering bli aktuell	Se Mjöldagg ovan	
Brunfläcksjuka*	LEPTNO.L F sid 16	v-v, vr-v, (k, h)	DC 73-75*	Se Mjöldagg ovan	
<u>Kornets</u> <u>bladfläcksjuka</u>	DRECSP sid 34	k	DC 73-75	Se Mjöldagg ovan	
<u>Kornrost</u>	PUC HD sid 36	k	DC 73-75	Se Mjöldagg ovan	
<u>Sköldfläcksjuka</u>	RHYNSE sid 48	k, (vr-v)	DC 73-75	Se Mjöldagg ovan	
Bipolaris	COCHSA sid 14	k	DC 73-75	Se Mjöldagg ovan	
Ramularia	RAMUCC sid 42	k	DC 73-75 Ev. kan en senare gradering bli aktuell	Se Mjöldagg ovan	

Vårsäd fortsättning

Skadegörare	Kod till databas	Gröda	Graderings tidpunkt	Graderings-mått	Övrigt
Havrens bladfläcksjuka	DRECSP sid 32	h	DC 73-75	% angripen bladyta blad 2 (ev. bl. 1 eller 3)	
Kronrost	PUCCCA sid 38	h	DC 73-75 ev. kan en senare gradering bli aktuell	% angripen bladyta blad 2 (ev. bl. 1 eller 3)	
Strå/ax/sot-svampar					
Svartrost	PUCCGR sid 64	h ev. v-v, vr-v	DC 73-75 eller vid skörd om angrepp upptäcks då.	% angripna strån	
Axfusarios	FUSACU sid 12	v-v, k, h, vr-v	DC 73-75	Graderas efter särskilda anvisningar för axangrepp enl. mall HUSEC:s kvalitetshandbok	Graderas bara i sortförsök där sorternas känslighet för detta undersöks separat
Gulrost	PUCCST sid 28	v-v, vr-v	DC 73-75	Graderas efter särskilda anvisningar för axangrepp enl. mall HUSEC:s kvalitetshand-bok	Graderas bara om starka gulrost-angrepp förekommit i försöket
Mjöldryga	CLAVPU.X sid 40	vr-v	DC 90 vid skörd	Vid kraftiga angrepp kontakta ansvarig för sortprovningsenheten för ev. uttag av prov i skördad vara	
Stinksot	TILLCA sid 54	v-v	DC 73-75	% angripna plantor	Graderas bara i sortförsök där sorternas känslighet för detta undersöks separat
Dvärgstinksot	TILLCO sid 20	v-v	DC 73-75	% angripna plantor	Graderas bara i sort-försök där sorternas känslighet för detta undersöks separat

v-v= vårvete, vr-v= vårrågvete, k=vårkorn, h= havre

Oljeväxter (vårrops/-rybs)					
Gunnel Andersson, JV 2016-02-26					
v-r=höstraps, v-r=vårrops					
Sjukdom	Kod till databas	Gröda	Graderings-tidpunkt	Gradering	Övrigt
Stjälksvampar					
Torrrota (Phomaröta)	LEPTMA sid 144	h-r, v-r	DC 90 strax före skörd	% plantor med symptom på stjälk eller rothals. Notera var för sig. Välj 5x5 plantor/parcell	
Bomullsmögel	SCLESC sid 128	h-r, v-r	DC 85-90	% angripna huvudstjälkar. 5x5 plantor/parcell	OBS! Avräkna bara angrepp på huvudstjälken
Kransmögel	VERTLO sid 134	h-r, v-r	DC 90 eller i stubben efter skörd	% angripna huvudstjälkar. Välj 5x5 plantor/parcell Dela i tre klasser	Klass: 1.% stjälkar utan infektion 2. % brons-färgade stjälkar 3.% stjälkar med mikrosklerotier
Rotsjukdomar					
Klumprot-sjuka	PLADBR sid 132	h-r, v-r	DC 50	Gradera enl. EPPO PP 1/78(3). Graderas bara i försök där detta speciellt undersöks	OBS! Förekomst bör kontrolleras i alla sortförsök omkring DC 50 och kontakt tas med försöksanvarig om angrepp påträffas.
Angrepp på skidor					
Svartfläck-sjuka (Alternaria)	ALTEBA sid 142	h-r, v-r	DC 79-85	Gradera enl. EPPO PP 1/78(3). % angripen yta på skidorna i be-ståndet, 0-100%	
Bladangrepp					
Ljus bladfläcksjuka	CYLICO sid 140	h-r	DC 50-55	Gradera enl. EPPO PP 1/78(3) % angripen bladyta. Gradera den bladnivå där skillnader mellan leden tydligast framträder	Gradera bara i de fall då detta efterfrågas
Phoma	LEPTMA sid 144	h-r, v-r	DC 50-55	Gradera enl. EPPO PP 1/78(3) % angripen bladyta. Gradera den bladnivå där skillnader mellan leden tydligast framträder	Gradera bara i de fall då detta efterfrågas

Sidhänvisningarna efter sjukdomskoden hänvisar till Jordbruksverkets bok "Skadegörare i jordbruksgrödor". Utgiven hösten 2015. Boken kan hämtas hem som PDF genom att följa länken:
<http://webbutiken.jordbruksverket.se/sv/artiklar/be26.htm>

Graderingsnycklar finns på HUSEC:s hemsida, www.husec.se kvalitetshandboken, dokument nr: HUSEC 2.11.1.1 (åtkomst till handboken kräver inloggning).

Gå först igenom hela försöket för att få en uppfattning om angreppsnivån. Gradera och notera även nollor, eller lucka då ingen gradering kan göras. Anledningen till att ingen gradering kan göras noteras i NFTS. Notera alltid anmärkningsvärda iakttagelser i NFTS.

Trindsäd		
Skadegörare	Kod till databas	Tidpunkt
Chokladfläcksjuka	BOTRSP Sid 134	Juli - augusti
Ärtrotröta	APHAEU	Juli - augusti

Alla sjukdomsgraderingar görs i de obehandlade blocken. Gör bedömningen snabbt, tveka inte! Gradera den bladnivå där de tydligaste sortskillnaderna finns, vanligen blad 2 uppifrån räknat. Alternativt kan blad 1 eller 3 väljas. Ange angripen bladyta i procent för respektive sjukdom. Olika sjukdomar kan framträda olika starkt på olika bladnivåer.

Graderingarna görs i skala 0-100 där 0 betyder inget angrepp och 100 % att hela bladet är svampangripen/förstört. Vid mycket små angrepp, under 1 %, skriv en etta eftersom angrepp noterats. Använd inte decimaler!

Förekommer flera sjukdomar i försöket samtidigt, graderas en sjukdom i taget för att erhålla bästa resultat (dvs. man får läsa av varje parcell flera gånger vid samma graderingstillfälle). Tänk på att olika sjukdomar kan framträda olika starkt på olika bladnivåer. Alla sjukdomar behöver därför inte graderas på samma bladnivå.

Graderas flera bladnivåer parallellt, **måste** den bladnivå som skall ingå i sammanställningarna **ovillkorligen** läggas in i den parameter som finns upplagd i NFTS. För andra nivåer lägg till ny parameter. Samma gäller om gradering av samma sjukdom görs vid flera tillfällen.

VIKTIGT!

Om ett svampangrepp inte går att gradera på grund av att en annan svampsjukdom t.ex. gulrost, eller mjöldagg dominerar totalt (helt förstört bladytan) lämna rutan i protokollet tom, men notera i NFTS varför rutan lämnats tom.

*** Svartpricksjuka, vetets bladfläcksjuka och brunfläcksjuka**

Vid kraftiga blandinfektioner av svartpricksjuka, vetets bladfläcksjuka och brunfläcksjuka är det mycket svårt att skilja sjukdomarna åt. Avstå då från att gradera! Lämna rutan i protokollet tom i de sorter där detta inträffar, men notera i NFTS. Förekommer tydliga skillnader mellan dessa sjukdomar vid ett tidigare utvecklingsstadium graderas angreppen då, istället för att vänta till DC 73-75.

Gradering av axbrytning, strånbrytning, grönskott och stråstyrka

Stråstyrka, andelen uppräta strån, 0-100. 0=helt nedliggande, horisontellt och 100=helt upprättstående.

Axbrytning, andelen strån där översta noden har brutits strax under axet. 0=inga strån brutna, 100=alla strån brutna.

Grönskott, 0=inga, 100=alla strån/stjälkar gröna. Grönskott avser skott som ej kommit med i kulturväxtens 1:a generation.

Strånbrytning, andelen strån som brutits någonstans mellan markytan och översta noden. 0=inga strån brutna, 100=alla strån brutna.

Gradera stråstyrka först, därefter graderas ax- respektive strånbrytning.

Gradering av drösning

I första hand görs en okulär besiktning i skalan 0-5, där 0=ingen drösning och 5 = mkt drösning, mer än 13 kärnor per dm².

Gradering	Antal kärnor per 1 dm ²	Motsvarar ungefär mängden spannmål, kg/ha
0	Inga	-
1	< 3	< 180
2	4-6	240-360
3	7-9	420-540
4	10-13	600-780
5	>13	>840

Om det är mycket drösning och spill:

Omedelbart efter skörd bestäms drösning och spill på 0,25 m² i mitten av den bortre ändan av rutan, ca 2 m in i rutan. Plocka upp och väg alla avfallna kärnor. Vikten i gram antecknas ledvis i svampbehandlade led. Antalet kärnor behöver inte räknas.

GRADERING AV GULMOGNAD

(Efter Gesslein, S., 1959; Stråsådens mognadsförlopp och skördemetoderna).

Gulmognaden måste anges i datumformat enligt NFTS. Graderingen måste göras ledvis, dvs. i ett block om ett enbart obehandlat försök och i två upprepningar om ett försök med både obehandlade och behandlade led. Görs graderingen rutvis beräknas medeltal och på t.ex. 0731 och 0801 blir medeltalet 0781, dvs. den 81 juli!

Vid **mjölmognad** (MM) börjar plantan att gulna. Kärninnehållet är tjockflytande och påminner genom sin vita färg om mjölk, därav beteckningen. Färgen beror på en kraftig inlagring av stärkelse. Kärnan är helt grön. Vattenhalten ligger i allmänhet mellan 50-60 %. Grodden är färdigbildad, och kärnan anses grobar, även om grobarheten lätt förloras.

Gulmognad (GM) inträffar då klorofyllet är nedbrutet, och plantan antar en gul färg. Den enda gröna färg som accepteras är på de övre lederna. Vattenhalten i kärnan är då ca 30-35 %, och all inlagring i kärnan är avslutad. Kärnan är degig och seg, men samtidigt något spröd, vilket gör att den kan brytas över nageln. Viktigaste karaktär: Ingen grön färg i bukfåran på kärnan.

Skillnader finns dock mellan växtslagen, vilket gör att man ibland måste se på halmens färg och ibland på kärnans färg:

Havre. Det omvända förhållandet gäller för havre. Halmen kan ofta vara något grön när kärnorna och vipporna har gulnat. Gulmognaden avgörs således av kärnfärgen.

Fullmognad (FM) kan vid vackert väder inträffa ganska snart efter GM. Kärnan kan inte längre brytas, vattenhalten är 15-18 %.

GM hos vårvete.

Ojämnare mognad jämfört med höstvete, men alla kärnor skall sakna klorofyll. Vattenhalt 30 %. Övre bladslidor kan i enstaka fall vara grönfläckiga. Övre leder något gröna.

GM hos korn.

Agnarna helt gula. Bladslidorna kan vara grönfläckiga vid lederna. Bukfåran utan grön färg på samtliga kärnor hos huvuddelen av skotten. Vattenhalt 30 %.

GM hos havre.

Gulmognaden hos havre är oftast ojämn. Kärnorna i vippans topp är ofta i det närmaste fullmogna, medan de i vippans bas är mycket mjuka. Den skalade kärnan är ljusgul, seg och böjlig samt kan lätt brytas. Vattenhalt 25 %. Bladen är i allmänhet gula medan bladslidorna är rödgula och ofta något gröna nere vid lederna.

PM för sortförsök med vårvete L7-0301, sort-behandling

- Placering:* Rikssorterna (VCU) ingår i fem försök av länsförsöken i plan L7-0301-2017.
- Utsäde:* Beställs av regionansvarige från/genom resp. förädlare.
- Utsädesmängd:* Enligt uppgift på etiketterna. Utsädesmängd enligt tabell sid 2 i detta PM.
- Sådd och gödsling:* Sådden utförs i för trakten normal tid. Glöm ej skyddsrutorna. Försöket gödslas med gårdens N-giva. **Svavelbrist** får ej förekomma.
- Ogräs-bekämpning:* Skall utföras rent rutinmässigt i försöken. Följ senaste upplagor av bekämpningshandböcker.
- Behandling mot svampar och insekter:* Besprutning mot svampar/insekter skall göras enligt anvisningarna i detta PM, sid 3. Avsikten är att få en uppfattning om sorternas avkastningspotential. Svampbehandlingen kan ske rutvis eller blockvis. I det senare fallet måste skyddsrutor sås mellan obehandlade/behandlade block. Behandla block II och III. Insektsbehandling skall göras i samtliga block.
- Skörd:* Vid stor sortskillnad i mognadstid kan det bli nödvändigt med olika skördetidpunkter.
- Anteckningar graderingar:*
1. *Planttäthet.* Allmän inspektion efter uppkomsten. Gradering utförs endast om stora skillnader föreligger för flera rutor.
 2. *Gulmognad.* Tidpunkt för bindarmognad (gulmognad) uppskattas, då allt klorofyll är nedbrutet i bukåran på kärnan. Se anvisningar sid 9. Ange mognadstiden ledvis datumform, år-månad-dag.. Andra graderingssätt kan inte användas i datasystemet. Graderingen måste göras vid gulmognad och kan inte utföras vid skörd. Mer än en inspektion kan behövas.
 3. *Stråstyrka.* Uppskattas vid skörd. 0-100, (0=helt nedliggande, 100=fullt upprätt).
 4. *Axbrytning.* Vid förekomst av axbrytning graderas denna särskilt. (0 = ingen axbrytning, 100 = alla strån brutna). Se PM sid 8.
 5. *Stråbrytning.* Vid förekomst av stråbrytning graderas denna särskilt. (0 = ingen stråbrytning, 100 = alla strån brutna). Se PM sid 8.
 6. *Grönskott.* Vid förekomst vid skörd av grönskott graderas denna särskilt. (0 = ingen förekomst, 100 = alla strån/stjälkar gröna). Se PM sid 8..
 7. *Strålängd.* Mäts i cm rutvis, en mätning per ruta, när beståndet är fullt utvuxet.
 8. *Sjukdomar.* Inträffar angrepp av sjukdomar och parasiter skall detta alltid garderas eller noteras i NFTS. Se anvisningar i detta PM sidorna 4-6.
 9. *Diverse.* Allt övrigt av betydelse för tolkningen av försöksresultaten skall antecknas, såsom ev. skador, onormala tillväxtbetingelser, drösning o s v noteras i NFTS.
- Provtagningar:* *Jordprov.* Jordart och pH skall bestämmas i försöket.
Kärnprov. Prover uttas och vägs in enligt regionala anvisningar. Rutinanalys av vattenhalt, renhet, rymdvikt, protein, stärkelse. Falltal och tusenkornvikt enl. regional beställning.

PM för sortförsök med vårkorn, sort-behandling, L7-0401 och L7-0402

- Placering:* I plan L7-0401-2017 ingår riksorter (VCU) i 7 försök, LA, MB, N, R, BC, E och U.
- Utsäde:* Beställs i regionförsöken av försöksutförarna från resp. sortrepresentant.
- Utsädesmängd:* Enligt uppgift på etiketterna. Utsädesmängd enligt tabell sid 2 i detta PM.
- Sådd och gödsling:* Sådden utförs i för trakten normal tid. OBS! Glöm ej skyddsrutorna. Försöket gödslas med gårdens N-giva. OBS! Svavelbrist får ej förekomma.
- Ogräs-bekämpning:* Skall utföras rent rutinmässigt i försöken. Följ senaste upplaga av aktuella bekämpningshandböcker.
- Behandling mot svampar och insekter:* Besprutning mot svampar/insekter skall göras enligt anvisningarna i detta PM, sid 3. Avsikten är att få en uppfattning om sorternas avkastningspotential. Ev. riksförsök behandlas på samma sätt som regionala försök. Svampbehandlingen kan ske rutvis eller blockvis. I det senare fallet måste skyddsrutor sås mellan obehandlade/behandlade block. Behandla block II och III. Insektsbehandling skall göras i samtliga block.
- Skörd:* Vid stor sortskillnad i mognadstid kan det bli nödvändigt med olika skördetider.
- Anteckningar graderingar:*
1. *Planttäthet.* Allmän inspektion efter uppkomsten. Gradering utförs endast om stora skillnader föreligger för flera rutor.
 2. *Gulmognad.* Tidpunkt för bindarmognad (gulmognad) uppskattas, då allt klorofyll är nedbrutet i bukåran på kärnan. Se anvisningar sid 9. Ange mognadstiden ledvis datumform, år-månad-dag. Andra graderingssätt kan inte användas i datasystemet. Graderingen måste göras vid gulmognad och kan inte utföras vid skörd. Mer än en inspektion kan behövas.
 3. *Stråstyrka.* Uppskattas vid gulmognad och vid skörd. 0-100, (0=helt nedliggande, 100=fullt upprätt).
 4. *Axbrytning.* Vid förekomst vid skörd av axbrytning graderas denna särskilt. (0 = ingen axbrytning, 100 = alla ax brutna). Se PM sid 8.
 5. *Stråbrytning.* Vid förekomst vid skörd av stråbrytning graderas denna särskilt. (0 = ingen stråbrytning, 100 = alla strån brutna). Se PM sid 8.
 6. *Grönskott.* Vid förekomst vid skörd av grönskott graderas denna särskilt. (0 = ingen förekomst, 100 = alla strån/stjälkar gröna). Se PM sid 8..
 7. *Strålängd.* Mäts i cm rutvis, en mätning per ruta, när beståndet är fullt utvuxet.
 8. *Sjukdomar.* Inträffar angrepp av sjukdomar och parasiter skall detta alltid graderas eller noteras i NFTS. Se anvisningar i detta PM sidorna 4-6.
 9. *Diverse.* Allt övrigt av betydelse för tolkningen av försöksresultaten skall antecknas, såsom ev. skador, onormala tillväxtbetingelser, drösning m.m. graderas eller noteras i NFTS.
- Provtagningar:* *Jordprov.* Jordart och pH skall bestämmas i försöket.
Kämprov. Prover uttas och vägs in enligt regionala anvisningar. Rutinanalys av vattenhalt, renhet, rymdvikt, protein, stärkelse. Sortering och tusenkornvikt enl. regional beställning.

PM för sortförsök med havre, sort-behandling, L7-0501 och L7-0502

- Placering:* I plan L7-0501 ingår rikssorter på dessa sex platser: N, PN, R, PS, E och U.
- Utsäde:* Beställs av regionansvarige från/genom resp. förädlare.
- Utsädesmängd:* Enligt uppgift på etiketterna. Utsädesmängd enligt tabell sid 2 i detta PM.
- Sådd och gödsling:* Sådden utföres i för trakten normal tid. OBS! Glöm ej skydds-rutorna. Försöket gödslas med gårdens N-giva. Gödsling skall ske med svavelhaltigt medel vid **risk för svavelbrist**.
- Ogräs-bekämpning:* Skall utföras rent rutinmässigt i försöken. Följ senaste upplaga av aktuella bekämpningshandböcker. **Lågdosmedel skadar vissa sorter.**
- Behandling mot svampar och insekter:* Besprutning mot svampar/insekter skall göras enligt anvisningarna i detta PM, sid 3. Avsikten är att få en uppfattning om sorternas avkastningspotential. Ev. riksförsök behandlas på samma sätt som regionala försök. Svampbehandlingen kan ske rutvis eller blockvis. I det senare fallet måste skyddsrutor sås mellan obehandlade/behandlade block. Behandla block II och III. Insektsbehandling skall göras i samtliga block.
- Skörd:* Vid stor skillnad i mognadstid kan det bli nödvändigt med olika skördetider för sorterna.
- Anteckningar graderingar:*
1. *Planttäthet.* Allmän inspektion efter uppkomsten. Gradering utförs endast om stora skillnader föreligger för flera rutor.
 2. *Gulmognad.* Tidpunkt för bindarmognad (gulmognad) uppskattas, då allt klorofyll är nedbrutet i kärnan. Halmen kan i vissa fall fortfarande ha grön färg. Se anvisningar sid 9. Ange mognadstiden ledvis datumform, år-månad-dag. Andra graderingssätt kan inte användas i datasystemet. Graderingen måste göras vid gulmognad och kan inte utföras vid skörd. Mer än en inspektion kan behövas
 3. *Stråstyrka.* Uppskattas vid stadium 87-91 och vid skörd, 0-100, (0=helt nedliggande, 100=fullt upprätt).
 4. *Axbrytning.* Vid förekomst av axbrytning graderas denna särskilt vid skörd. (0 = ingen axbrytning, 100 = alla ax brutna). Se PM sid 8.
 5. *Stråbrytning.* Vid förekomst av stråbrytning graderas denna särskilt vid skörd. (0 = ingen stråbrytning, 100 = alla strån brutna). Se PM sid 8.
 6. *Grönskott.* Vid förekomst vid skörd av grönskott graderas denna särskilt. (0 = ingen förekomst, 100 = alla strån/stjälkar gröna). Se PM sid 8.
 7. *Stråläggning.* Mäts i cm rutvis, en mätning per ruta, när beståndet är fullt utvuxet.
 8. *Sjukdomar.* Inträffar angrepp av sjukdomar och parasiter skall detta alltid garderas eller noteras i NFTS. Se anvisningar i detta PM sidorna 4-6.
 9. *Diverse.* Allt övrigt av betydelse för tolkningen av försöksresultaten skall antecknas, såsom ev. skador, onormala tillväxtbetingelser, drösning m.m. graderas eller noteras i NFTS.
- Provtagningar:* *Jordprov.* Jordart och pH skall bestämmas i försöket.
Kärnprov. Prover uttas och vägs in enligt regionala anvisningar. Rutinanalys av vattenhalt, renhet, rymdvikt, protein. Råfett, NDF och tusenkornvikt enl. reg. beställning.

PM för sortförsök med ärter. L7-0610

- Placering:* I plan L7-0610 ingår rikssorter på dessa fem platser: LB, H, R, E och BC.
- Försöksplats:* För att undgå fågelskador måste försöket placeras i ett ärtfält eller omges med en bred skyddskant av ärter runt försöket.
- Utsäde:* L7: Beställs av länen.
- Utsädesmängd:* Enligt uppgift på etiketterna eller enligt nedan, kg/ha:
Beräknat enligt tabell sid 2. ($T_{kv} \leq 300g$ och $> 300 g$)
- Gödsling:* Gödslas ej med kväve.
- Ogräs-
bekämpning:* Skall utföras rent rutinmässigt i försöken. Följ senaste upplaga av aktuella bekämpningshandböcker.
- Parasit-
bekämpning:* Utförs om behövt enligt aktuella handböcker. Ingen blockbehandling.
- Längd:* Beståndets längd mäts i cm rutvis, en mätning per ruta, när beståndet är fullt utvuxet.
- Höjd vid skörd:* Höjden i cm bestäms i samband med skörden, om den avviker från den tidigare gjorda längdbestämmningen. Ange annars höjd = längd.
- Stråstyrka:* Uppskattas vid mognad och vid skörd. 0-100, (0=helt nedliggande, 100=fullt upprätt).
- Skörd:* När oliktidigt mognande sorter ingår i samma försök kan tidiga sorter behöva sköras före de sena sorterna.
- Fågelskador:* Ev. fågelskador i % före skörd. För att i största möjliga mån undgå fågelskador får inte försöket läggas för nära fältkanten. Vid risk för direkta angrepp sätts fågelskrämmor upp eller spänns blå plastband eller annan anordning runt försöket i god tid innan tidigaste sorten börjar matas.
- Drösning och spill* Före skörd bedöms synbar drösning med 5-gradiga skalan enl sid 8. Omedelbart efter skörd bestäms drösning och spill om synbara mängder rutvis på $0,25 m^2$ i mitten av den borte ändan av rutan, ca 2 m in i rutan. Plocka upp och väg alla avfallna ärtor. Ange vikten i gram. Ärtorna behöver ej räknas.
- Provtagningar:* *Jordprov.* Jordart och pH skall bestämmas i försöket.
Fröprov. Prover uttas och vägs in enligt regionala anvisningar. Rutinanalys av vattenhalt, renhet, protein. Tusenkornvikt enl. regional beställning.

PM för sortförsök med åkerböna. L7-0613

<i>Placering:</i>	I plan L7-0613 ingår rikssorter på dessa tre platser: LC, R och E.
<i>Försöksplats:</i>	Placeras på platser med vattenhållande tyngre jordar, ej sandjord eller mulljord.
<i>Utsädesmängd:</i>	Enligt uppgift på etiketterna, kg/ha. Beräknat med 55 grobara frön/m ² .
<i>Gödsling:</i>	Gödslas inte med kväve.
<i>Ogräs- bekämpning:</i>	Skall utföras rent rutinmässigt i försöken. Följ senaste upplaga av aktuella bekämpningshandböcker.
<i>Parasit- bekämpning:</i>	Utförs om behövt enligt aktuella handböcker.
<i>Svamp- behandling:</i>	Blockbehandling i detta PM, sid 3.
<i>Längd:</i>	Beståndets längd mäts i cm rutvis, en mätning per ruta, när beståndet är fullt utvuxet.
<i>Höjd vid skörd:</i>	Höjden i cm bestäms i samband med skörden, om den avviker från den tidigare gjorda längdbestämmningen. Ange annars höjd = längd.
<i>Stråstyrka:</i>	Uppskattas vid mognad och vid skörd. 0-100, (0=helt nedliggande, 100=fullt upprätt).
<i>Skörd:</i>	När oliktidigt mognande sorter ingår i samma försök kan tidiga sorter behöva sköras före de sena sorterna.
<i>Drösning och spill</i>	Före skörd bedöms synbar drösning med 5-gradiga skalan enl sid 8. Omedelbart efter skörd bestäms drösning och spill rutvis om synbara mängder på 0,25 m ² vid i mitten av den bortre ändan av rutan, ca 2 m in i rutan. Plocka upp och väg alla avfallna bönor. Ange vikten i gram. Bönorna behöver ej räknas.
<i>Anteckningar, graderingar:</i>	Se fältkort! Notera särskilt uppkomsten , och gradera om skillnader finns mellan sorterna. Observera att höjden vid skörd skall mätas.
<i>Provtagningar:</i>	<i>Jordprov.</i> Jordart och pH skall bestämmas i försöket. <i>Fröprov.</i> Prover uttas och vägs in enligt regionala anvisningar. Rutinanalys av vattenhalt, renhet. Tusenkornvikt enl. regional beställning. OBS: Proteinhalten bör bestämmas eftersom åkerböna är en proteingroda. Analyserna är emellertid dyra och kan göras ledvis.